

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ В УКРАЇНІ ТА ФЕДЕРАЛЬНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ У США

Реформування системи правоохоронних органів передбачає створення принципово нових інституцій у сфері протидії злочинам, які вчиняються службовими особами. Створення Державного бюро розслідувань є абсолютно адекватним явищем, яке відповідає викликам сучасності та враховує позитивний досвід інших зарубіжних країн.

Новостворений орган у правовій системі України — Державне бюро розслідувань (далі — ДБР) наразі знаходиться на шляху розбудови. Тому врахування зарубіжного досвіду при вдосконаленні його діяльності є особливо актуальним. Оскільки, ДБР дуже часто співвідносять з американським Федеральним бюро розслідувань (далі ФБР), являється за можливе дослідження організаційних аспектів діяльності ФБР та порівняння вищезазначених органів з метою удосконалення української моделі правоохоронного органу за досвідом США.

Прийняття Закону України «Про Державне бюро розслідувань» та створення Державного бюро розслідувань України слід вважати одним із важливих кроків на шляху інституційного забезпечення протидії злочинам, які вчиняються службовими особами в Україні. У ст. 1 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» зазначається що воно є центральним органом виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції (Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015 // Відомості Верховної Ради України. — 2016. — № 6. — Ст.1, 14, 16, 26).

Статус ФБР у США постійно удосконалювався із реформуванням судово-правоохоронних органів та суспільно-політичними змінами у державі. На сьогодні ФБР — це організація національної безпеки, орієнтована на розвідувальну діяльність та спрямована на протидію зовнішній загрози, ФБР поєднує у собі функції розвідки та правоохоронного органу (Кісліцина І. О. Державне бюро розслідувань в Україні — аналог Федерального бюро розслідувань у США чи нова інституція? / І. О. Кісліцина // Державне бюро розслідувань: на шляху розбудови: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. — Одеса, 2018. — С. 50–51).

Цікавим є порівняння організаційної побудови ФБР у США та ДБР в Україні. Аналізуючи систему ДБР в Україні слід відмітити, що до її складу входять центральний апарат, територіальні органи, спеці-

альні підрозділи, навчальні заклади та науково-дослідні установи. У складі Державного бюро розслідувань діють слідчі, оперативні та інші підрозділи. Організаційну структуру Державного бюро розслідувань затверджує Директор Державного бюро розслідувань за погодженням із Кабінетом Міністрів України.

До системи ФБР у США входять такі структурні елементи: Штаб-квартира у м. Вашингтон (до якої входять 10 управлінь і 4 служби) а також регіональні управління (56 відділень на місцях у великих містах США та більше 400 агентств-резидентів у маленьких містах по всій країні). Крім того, ФБР має представництва у більше ніж 50 країнах світу (Білько М. В. Організація та діяльність Державного бюро розслідувань в Україні та Федерального бюро розслідувань у США: організаційно-правовий аналіз / М. В. Білько // Державне бюро розслідувань: на шляху розбудови: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. — Одеса, 2018. — С. 95).

Проаналізувавши схожі та відмінні риси ФБР у США та ДБР в Україні, можна зазначити, що Федеральне бюро розслідувань є федеральною поліцейською структурою, яка відповідає за забезпечення внутрішньої безпеки у державі — бюро виконує роль загальнонаціонального центра по боротьбі із злочинністю у США. Унікальною особливістю ФБР є поєднання функції контррозвідки, політичної поліції та кримінального розшуку. У цьому відношенні ФБР має особливий статус не тільки американських, але й світових спецслужб. В той же час ДБР в Україні за своєю суттю стане центральним органом виконавчої влади, що буде розслідувати злочини, вчинені найвищими посадовими фігурами нашої країни, ДБР буде брати участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері протидії злочинності, розробляти і затверджувати методику розслідування окремих видів злочинів, а також здійснювати інші повноваження, віднесені до його компетенції (Білько М. В. Організація та діяльність Державного бюро розслідувань в Україні та Федерального бюро розслідувань у США: організаційно-правовий аналіз / М. В. Білько // Державне бюро розслідувань: на шляху розбудови: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. — Одеса, 2018. — С. 96–97).

Отже, між ФБР у США ДБР в Україні є багато спільних рис щодо організаційної побудови та функціонування, однак, є також і відмінні риси, передусім, стосовно структурних елементів та підслідних їм злочинів. При удосконаленні організації діяльності ДБР слід враховувати як досвід інших країн, так і національні особливості.

Науковий керівник: декан факультету адвокатури, доцент кафедри криміналістики Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук *Хижняк Євген Сергійович*.